

MĚKKÉ CÍLE – ÚTOK NÁJEZDEM VOZIDLA

SOFT TARGETS - VEHICLE-RAMMING ATTACK

Mgr. Klára JENČKOVÁ¹, Ing. Dora LAPKOVÁ, Ph.D.²

¹Soft Targets Protection Institute, z.ú., Wuchterlova 523/5, Praha 6, Česká Republika, k.jenkova@stpi.cz
²Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky, Nad Stráněmi 4511, Zlín, Česká Republika, dlapkova@utb.cz

Abstrakt: Článek je zaměřen na problematiku měkkých cílů se zaměřením na hrozbu nájezdu vozidla. Tyto útoky se vyskytly i v Evropě a ukázaly, že žádný měkký cíl na ně není efektivně připraven. Cílem tohoto příspěvku je poskytnout informace o tom, jak často se tento typ útoku stává, jaký byl vývoj v posledních letech, na jaký typ měkkého cíle se takto útočí, o jaké auto se jedná atd. Dále popisujeme možná bezpečnostní opatření, která byla zavedena. Na závěr jsou popsány největší útoky, která byly provedeny vozem v Evropě od roku 2014.

Klíčová slova: měkké cíle, útok, nájezd vozidla

Úvod

V posledních letech evidujeme nárůst počtu útoků na tzv. měkké cíle, tedy na objekty, prostory nebo akce charakterizované častou přítomností většího počtu osob a současně absencí či nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům.¹

Na základě výstupů analýz útoků na tyto cíle lze sledovat vývojové trendy různých charakteristik, např. lokality spáchání útoku, druhu měkkého cíle, počtu obětí či způsobu provedení útoku. Právě zvolený modus operandi (způsob provedení) patří mezi jednu z nejvýznamnějších proměnných v této oblasti.

Mezi nejčastěji volené modi operandi při útocích na měkké cíle, na území Evropy od roku 2014, patří (v tomto pořadí) – střelba; útok chladnou zbraní; nájezd vozidla; sebevražedný útok a útok za použití nástražného výbušného systému. Přičemž v některých případech jde o kombinaci zmíněných modů operandi (časté jsou například případy útoků střelnou zbraní s následným sebevražedným útokem).

Následující článek bude blíže zaměřen pouze na jeden z těchto nejčastěji volených modů operandi, a to sice na útoky nájezdem vozidla. Informace v článku vycházejí z vlastní analytické činnosti, konkrétně z analýz útoků na měkké cíle v Evropě. Časově se budeme věnovat pouze útokům spáchaným v rozmezí let 2014-2018.

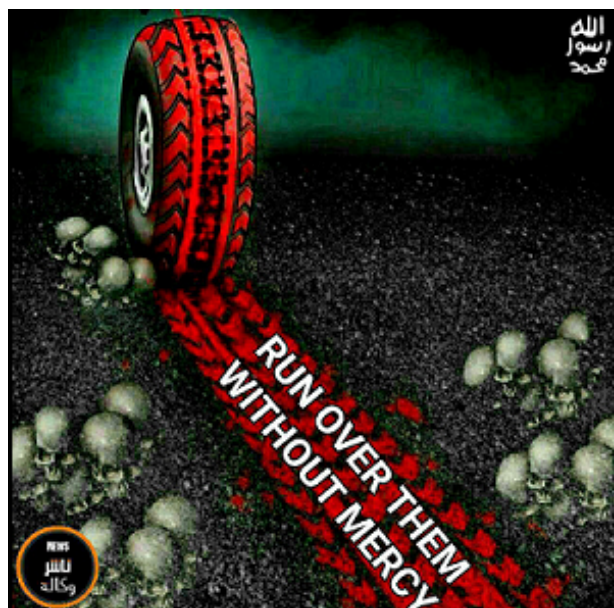
1. Vývoj počtu útoků v letech 2014-2018

K útokům nájezdem vozidla vyzývali představitelé Al-Káidy již v roce 2010, a to konkrétně v prvním čísle časopisu Inspire (časopis vydávaný Al-Káidou pro svou propagaci). Další výzvy byly zachyceny například v roce 2014, kdy Islámský stát (dále jen ISIS nebo IS) ve svém propagandistickém videu vyzýval k útokům nájezdem vozidla na akce s vánoční tematikou. Důkazem úspěšnosti těchto výzev byly útoky v Dijonu (21. prosince 2014) a v Nantes (22. prosince 2014).

I když byla většina útoků spáchána příslušníky Islámského státu, je nutné pamatovat na to, že pachatelé útoků mohou být také například osoby jinak zfanatizované; duševně nemocné či osoby pod vlivem omamných látek. Je

¹ Co jsou měkké cíle? *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, Praha, 2017, s. 6 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>.

však nutné podotknout, že ve většině případů byly tyto osoby inspirovány právě útoky spáchanými ve jménu Islámského státu.

Obr 1 – Výzva k páčání útoků nájedem vozidla šířená mezi příznivci ISIS prostřednictvím šifrovaných zpráv služby Telegram v říjnu 2017.²

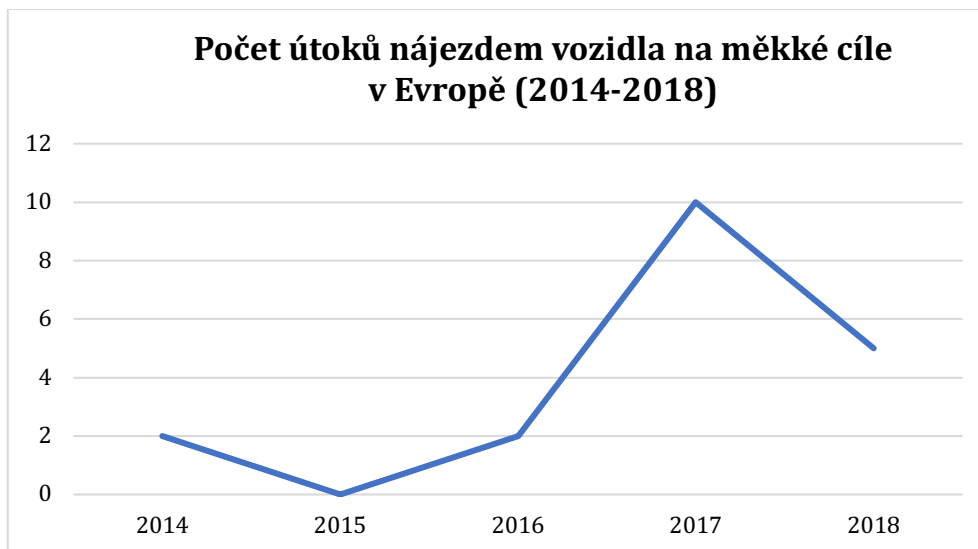
Obr 2 – Krátké video s výzvou k útokům nákladními vozidly (vyňaté z původního, delšího videa produkovaného Islámským státem v květnu 2017).³

² An old ISIS propaganda image from Nashir, a news organization affiliated with the group, recirculated on a pro-ISIS Telegram channel on October 31, 2017. In: *Counter Extremism Project: Vehicles as Weapons of Terror* [online]. 2019 [cit. 2019-09-22]. Dostupné z:

<https://www.counterextremism.com/sites/default/files/isis-nashir-vehicle-attack-propaganda-2.jpg>.

³ A 26-second video clip on truck attacks available on the Internet Archive, taken from the longer ISIS video “We Will Surely Guide Them to Our Ways,” (originally released May 17, 2017). CEP located the clip October 31, 2017. In: *Counter Extremism Project: Vehicles as Weapons of Terror* [online]. 2019 [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.counterextremism.com/sites/default/files/isis-truck-attack-clip-internet-archive.png>.

Souhrnně evidujeme v období let 2014-2018 19 útoků nájezdem vozidla na měkké cíle. Největší vzestup útoků nájezdem vozidla zaznamenáváme v roce 2017, kdy byl tento modus operandi volen nejčastěji, a to s počtem devíti útoků.

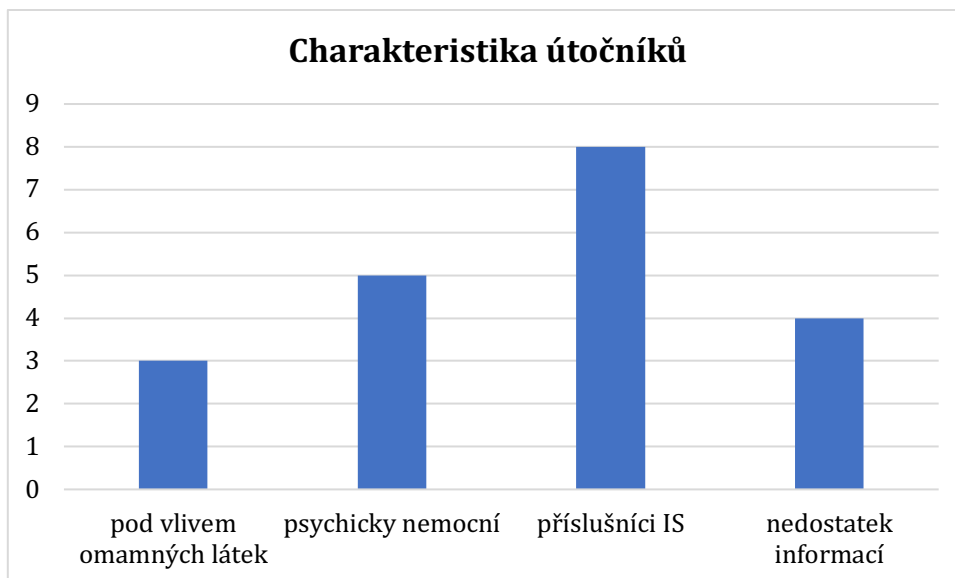
Graf 1 – Vývoj počtu útoků nájezdem vozidla na měkké cíle na území Evropy v letech 2014-2018.

Vysokou atraktivitu tohoto modu operandi zapříčiňuje zejména snadnost provedení útoku a snadné obstarání vozidla; potenciálně vysoký počet obětí a vysoká pravděpodobnost úspěšnosti útoku. Z psychologického hlediska jde především o skutečnost, že se útočník nesetkává s obětmi přímo „tváří v tvář“, útočí za pomoci vozidla, které „pouze“ řídí.

2. Příprava a provedení útoku

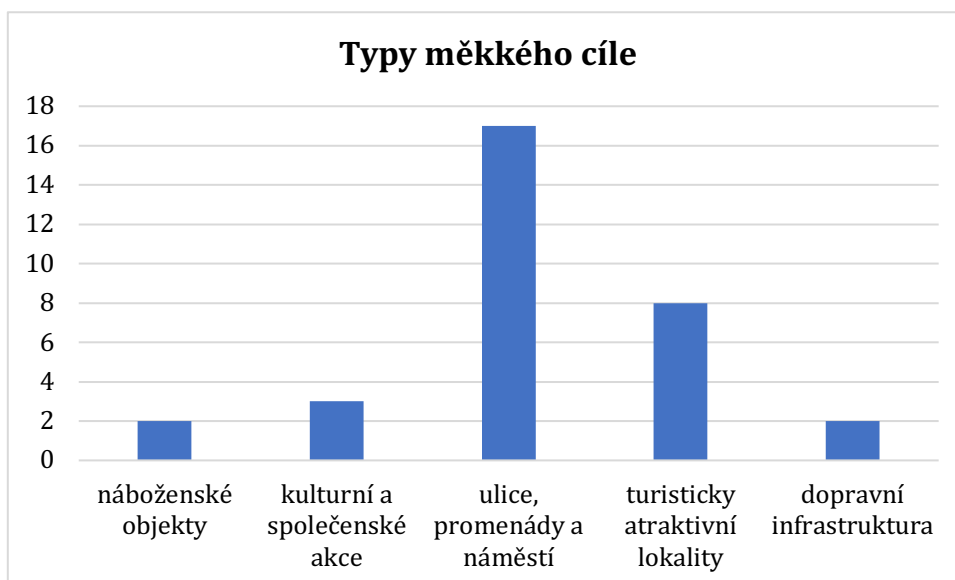
Z hlediska přípravy útoku rozlišujeme útoky dlouhodobě plánované a neplánované. Neplánované útoky jsou typické pro psychicky nemocné útočníky či pro útočníky pod vlivem omamných látek. Dopředu plánované útoky jsou typické pro sympatizanty teroristických skupin, kdy jde převážně o samostatně jednající osoby, tedy o tzv. osamělé vlky.

V letech 2014-2018 bylo, jak vyplývá z níže uvedeného Grafu 2, nejvíce útoků spácháno útočníky Islámského státu, a to konkrétně v osmi případech. Ostatní útočníci byli dle dostupných informací v době útoku pod vlivem omamných látek či trpěli psychickou poruchou (ve dvou případech šlo o kombinaci obou zmíněných charakteristik). U zbývajících útoků neexistuje dostatečné množství informací o útočnících, díky nimž bychom mohli vyvodit jednoznačné závěry.

Graf 2 – Charakteristika útočníků (útoky nájezdem vozidla na měkké cíle, 2014-2018, Evropa).

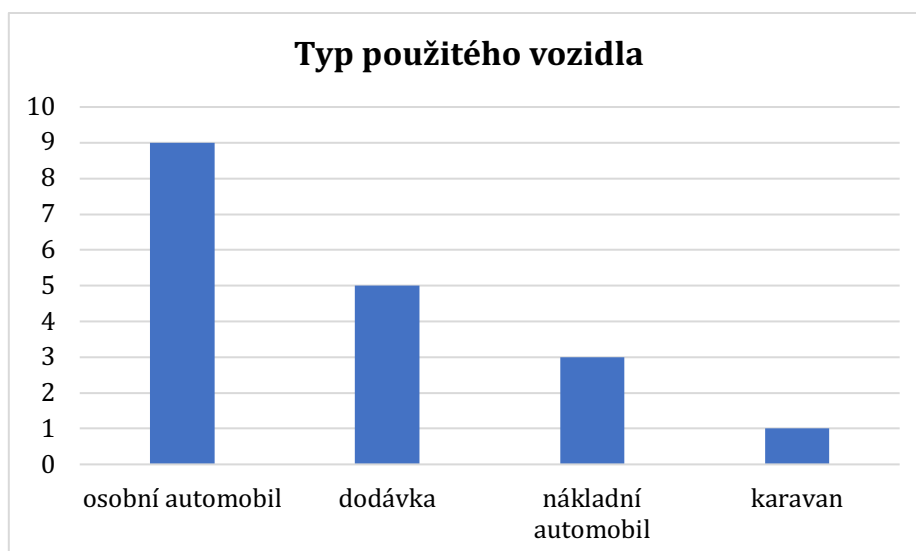
Při výběru konkrétního cíle útoku se útočníci zaměřují zejména na místa koncentrace velkého počtu osob, respektive na atraktivitu daného místa. Obecně jde nejčastěji o významné ulice, promenády či náměstí (často turisticky velmi atraktivní), dále o turistické památky (například útoky u Westminsterského paláce) či kulturní a společenské akce (např. útoky na vánoční trhy či městské slavnosti). V menší míře jsme se v posledních letech mohli setkat s útoky nájezdem vozidla na autobusové zastávky; prostory mezinárodního letiště či osoby nacházející se před náboženskými objekty. Tematicky se jedná o velmi odlišné objekty, všechny však spojují tyto charakteristiky – velká koncentrace osob v místě, atraktivita místa, snadná přístupnost, neohraničenost prostoru a nízká úroveň zabezpečení.

Graf 3 – Typy měkkých cílů (útoky nájezdem vozidla na měkké cíle, 2014-2018, Evropa).

Výběr prostředku, tedy vozidla, souvisí s tím, zda jde o útok plánovaný či neplánovaný. U neplánovaných útoků používají útočníci zejména svá vozidla či vozidla, která jsou ve vlastnictví jejich rodinných příslušníků či známých. V tomto případě jde nejčastěji o osobní automobily.

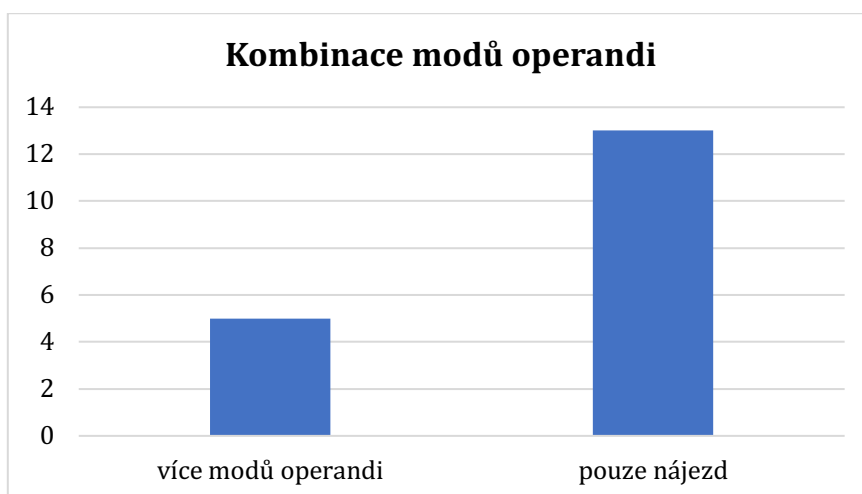
V případě útoků plánovaných volí útočníci nejčastěji vozidla z půjčoven či vozidla ukradená (před samotným útokem tedy páchají další trestnou činnost). V těchto případech útočníci volí zejména dodávky (nejčastěji bílé barvy) či nákladní vozy, a to z důvodu napáchání co největšího množství škod, respektive co nejvyššího počtu obětí.

Graf 4 – Typ použitého vozidla (útoky nájezdem vozidla na měkké cíle, 2014-2018, Evropa).

Při samotném provedení útoku útočníci (zejména u předem plánovaných útoků) někdy inklinují k myšlence propojení více modů operandi.

V mnoha případech byly ve vozidlech následně nalezeny střelné zbraně, chladné zbraně či nástražné výbušné systémy. Málokdy však k využití těchto dalších prostředků skutečně došlo, proto tyto útoky řadíme do skupiny útoků s jedním modelem operandi.

Graf 5 – Kombinace modů operandi (útoky nájezdem vozidla na měkké cíle, 2014-2018, Evropa).

3. Bezpečnostní opatření

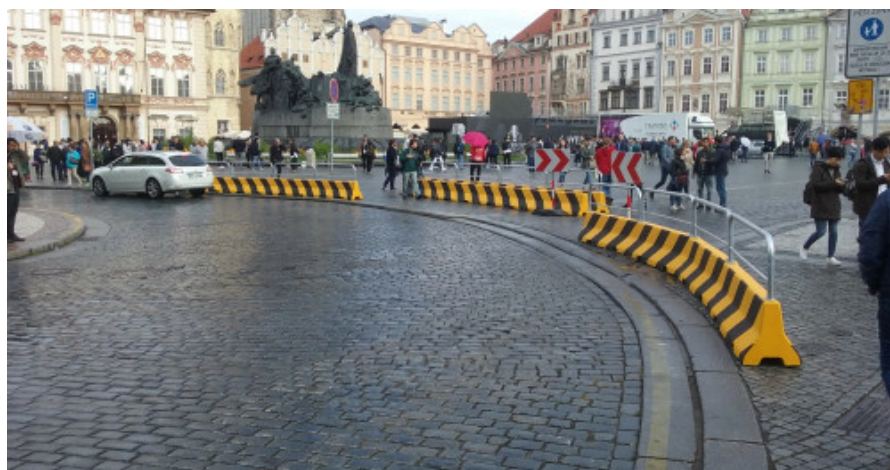
Při volbě vhodných opatření je nutné zodpovědět základní otázky, a to zejména – proti jakým typům vozidla chceme prostor chránit (osobní automobil, dodávka, nákladní vozidlo atd.) a jak vysokou rychlost dokáže v dané oblasti vozidlo vyvinout. Další otázky se týkají zejména místních specifik, jde například o to, zda je možné umístit v prostoru stálé bariéry či je lepší zvolit bariéry mobilní; jaká je charakteristika povrchu místní komunikace nebo jak moc je důležité zachovat přístupnost prostoru (např. z hlediska zásobování či zprostředkování jiných služeb).

V současné době dochází k neustálému zdokonalování a vývinu nových bezpečnostních opatření proti útokům nájezdem vozidla.

Mezi doposud nejpoužívanější bezpečnostní opatření patří například: betonové bloky; mobilní zábrany; pevné/odnímatelné/vysunovací sloupky; citybloky; zábrany vytvořené ve stylu betonových květináčů; stojící vozidla (hasičské či popelářské vozy apod.); vojenské prostředky (např. rozsocháče) či bodcové systémy.

Obr 3 – Výsuvné sloupky na Petříně.⁴

Obr. 4 – City bloky na Staroměstském náměstí.⁵

⁴ MHMP. Na tyto nové sloupky nyní narazí lidé, kteří zamíří na pražský Petřín. In: *Www.City.cz - Nejen zpravodajský portál: FOTO: Na Petříně přibýly výsuvné sloupky. Mají zabránit nepovoleným vjezdům aut* [online]. 2019 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://data.city.cz/img/small/e5/1a/e51a20e6ee27d8176ac8ff96d664bc0487e1c9c9.JPG>.

⁵ Praha se opevňuje, na Staroměstském náměstí jsou betonové zátarasy. In: *Echo24.cz - Názorový deník* [online]. Echo media, 2019 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://echo24.cz/g/ifW5y/praha-se-opevnuje-na-staromestskem-namesti-jsou-betonove-zatarasy/1>.

Obr. 5 – Využití rozsocháčů.⁶

Obr. 5 – Využití bodcových systémů.⁷

4. Přehled vybraných útoků

Pro demonstraci uvedených informací jsme vybraly pět nejtragičtějších útoků, které byly spáchány na měkké cíle na území Evropy v letech 2014-2018. Analýza útoků je zaměřena na charakteristiky, kterým jsme se výše věnovaly, konkrétně tedy na – typ měkkého cíle, informace o útočnickovi, o vozidle a o případné kombinaci modů operandi.

⁶ Lehká verze zátarasů - velké. In: *HPdevelopment: Zátarasy* [online]. [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: https://hpdevelopment.cz/img/1702/7147/100x75/g_1238_7058.JPG.

⁷ MAREK, Vojtěch. Tento typ pásu může nyní policie používat na zastavení vozidla. In: *Aktuálně - Aktuálně.cz: Policie dostane další pásy s hřeby a sítě na piráty silnic* [online]. [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://cdn.xsd.cz/original/2f4697092cfb39fa8c08c6f202c9f5dd.jpg>.

14. 7. 2016 (Francie, Nice)

- Typ měkkého cíle: promenáda; městské oslavy Dobytí Bastily
- Počet obětí: 86 mrtvých; 433 zraněných
- Útočník: k útoku se přihlásil Islámský stát; plánovaný útok
- Vozidlo: nákladní vozidlo
- Kombinace modů operandi: střelná zbraň (použita při útoku) + ve vozidle nalezen nefunkční granát a atrapy zbraní

19. 12. 2016 (Německo, Berlín)

- Typ měkkého cíle: vánoční trhy; náměstí
- Počet obětí: 12 mrtvých; 48 zraněných
- Útočník: k útoku se přihlásil Islámský stát; plánovaný útok
- Vozidlo: nákladní automobil; ukradený (únos řidiče s vozidlem)
- Kombinace modů operandi: střelná a chladná zbraň (použity před útokem při únosu řidiče; střelná zbraň dále při zatýkání)

22. 3. 2017 (Velká Británie, Londýn)

- Typ měkkého cíle: turisticky vyhledávaná oblast – Westminsterský most, Parlament
- Počet obětí: 5 mrtvých; 49 zraněných
- Útočník: k útoku se přihlásil Islámský stát; plánovaný útok
- Vozidlo: osobní automobil (Hyundai SUV Tucson); vypůjčené (den před útokem)
- Kombinace modů operandi: chladná zbraň (po nárazu do oplocení Westminsterského paláce běžel do areálu Parlamentu, kde napadl policistu)

7. 4. 2017 (Švédsko, Stockholm)

- Typ měkkého cíle: turisticky vyhledávaná oblast – nákupní třída v centru města
- Počet obětí: 4 mrtví; 15 zraněných
- Útočník: k útoku se přihlásil Islámský stát; plánovaný útok; z místa útoku utekl
- Vozidlo: nákladní vozidlo; ukradené (v době, kdy řidič vykládal náklad; bezprostředně před útokem)
- Kombinace modů operandi: ve vozidle nalezeno nástražné výbušné zařízení (nepoužito) (pro účely grafu 5 byl útok zahrnut do kategorie „pouze nájezd“)

17. 8. 2017 (Španělsko, Barcelona)

- Typ měkkého cíle: turisticky vyhledávaná oblast – promenáda La Rambla
- Počet obětí: 16 mrtvých; 131 zraněných
- Útočník: k útoku se přihlásil Islámský stát; plánovaný útok; z místa útoku utekl
- Vozidlo: bílá dodávka; zapůjčena
- Kombinace modů operandi: ne
- Další informace: šlo o simultánní útok (následující den – útok v Cambrils – nájezd osobním automobilem)

Závěr

Aktivita příslušníků teroristických skupin v Evropě v současné době mírně klesá. Je však nutné brát stále v úvahu skutečnost, že při útocích na měkké cíle se často setkáváme i s útočníky psychicky nestabilními či s osobami pod vlivem omamných látek, kteří nesympatizují s žádnou teroristickou skupinou.

Útoky nájezdem vozidla tedy stále představují velmi aktuální problém. Vzhledem k velmi snadné proveditelnosti útoku, vysokému počtu obětí a zranitelnosti cílených míst je nutné, aby se ochranou měkkých cílů před tímto specifickým modem operandi zabývaly nejen odpovědné státní orgány, ale také výzkumné organizace a soukromé subjekty, které jsou tímto typem útoků ohroženy.

Tento příspěvek vznikl za podpory grantového projektu VI20172019073 "Identifikace a metody ochrany měkkých cílů ČR před násilnými činy s rozpracováním systému včasného varování", podpořeného Ministerstvem vnitra České republiky v letech 2017-2019.

Literatura

- [1] A 26-second video clip on truck attacks available on the Internet Archive, taken from the longer ISIS video “We Will Surely Guide Them to Our Ways,” (originally released May 17, 2017). CEP located the clip October 31, 2017. In: *Counter Extremism Project: Vehicles as Weapons of Terror* [online]. 2019 [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.counterextremism.com/sites/default/files/isis-truck-attack-clip-internet-archive.png>.
- [2] An old ISIS propaganda image from Nashir, a news organization affiliated with the group, recirculated on a pro-ISIS Telegram channel on October 31, 2017. In: *Counter Extremism Project: Vehicles as Weapons of Terror* [online]. 2019 [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.counterextremism.com/sites/default/files/isis-nashir-vehicle-attack-propaganda-2.jpg>.
- [3] Co jsou měkké cíle? *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, Praha, 2017, s. 6 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>.
- [4] Lehká verze zátarasů - velké. In: *HPdevelopment: Zátarasy* [online]. [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: https://hpdevelopment.cz/img/1702/7147/100x75/g_1238_7058.JPG.
- [5] MAREK, Vojtěch. Tento typ pásu může nyní policie používat na zastavení vozidla. In: *Aktuálně - Aktuálně.cz: Policie dostane další pásy s hřeby a sítě na piráty silnic* [online]. [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://cdn.xsd.cz/original/2f4697092cfb39fa8c08c6f202c9f5dd.jpg>.
- [6] MHMP. Na tyto nové sloupky nyní narazí lidé, kteří zamíří na pražský Petřín. In: *Www.City.cz - Nejen zpravodajský portál: FOTO: Na Petříně přibýly výsuvné sloupky. Mají zabránit nepovoleným vjezdům aut* [online]. 2019 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://data.city.cz/img/small/e5/1a/e51a20e6ee27d8176ac8ff96d664bc0487e1c9c9.JPG>.
- [7] Praha se opevňuje, na Staroměstském náměstí jsou betonové zátarasy. In: *Echo24.cz - Názorový deník* [online]. Echo media, 2019 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://echo24.cz/g/ifW5y/praha-se-opevnuje-na-staromestskem-namesti-jsou-betonove-zatarasy/1>.